

Zelfstandigen waren het succesverhaal van ondernemerschap. Maar overheid en FNV verbannen hen naar het verdomhoekje. Dom

Posted on 4 maart 2025 by Menno Tamminga

Hebben Nederlandse politici een hekel aan ondernemers?

Met ondernemers bedoel ik niet de topmanagers van grote bedrijven, die een contract hebben, een salaris en een bonus. Al is hun contract niet altijd vast en zeker, zoals de Nederlander Hein Schumacher vorige week ondervond. De commissarissen van de Britse voedings- en zeepgigant Unilever hebben hem tegen zijn zin afgezet. Hij was nog maar twintig maanden in dienst.

Nee, met ondernemers bedoel ik de mannen en vrouwen met een eigen bedrijf en zelfstandige ondernemers, zoals zzp'ers.

Opvallende trend

En daar gaat wat mis. Vorig jaar zijn 153.015 ondernemingen opgeheven, meldde statistiekbureau CBS onlangs. Dat is 27 procent meer dan in 2023. Als je de opheffingen afzet tegen het aantal bedrijven is het bijna een record. Het overgrote deel van deze ondernemers is zelf gestopt. Faillissementen vormen maar iets meer dan 1 procent van het aantal stakers.

Naar de reden van de opheffingen is het gissen. Het CBS geeft geen verklaringen. Opvallend is dat 90 procent van de opheffingen bedrijven waren met één werknemer. Dat percentage stijgt voortdurend. In 2008 was het 73 procent, in 2015 al 83 procent.

Het is een verontrustende trend die niet los te zien is van de inspanningen van achtereenvolgende kabinetten om zelfstandig ondernemerschap lastiger te maken. Dat is het meest zichtbaar bij zelfstandigen zonder personeel, een Nederlands succesverhaal op de arbeidsmarkt. Een succesverhaal dat mede is gebaseerd op fiscale steun. *What's new…*

Als politici keuzes en het gedrag van burgers een bepaalde kant op willen krijgen, dan grijpen ze naar de belastingwet. Vandaar de hypotheekrenteaftrek voor de eigen woning, subsidie voor kinderopvang en de miljarden voor de verduurzaming van grote industriële ondernemingen, zoals staalfabriek Tata in IJmuiden.

Zelfstandigen zonder personeel zijn jarenlang aangemoedigd met een hoge zelfstandigenaftrek. Mede daardoor is de belastingdruk van zzp'ers lager dan van vergelijkbare werknemers. Toch hebben werknemers niet massaal hun contract opgezegd om zelfstandig ondernemer te worden. Gelukkig maar, zou ik zeggen, want niet iedereen is vanzelfsprekend een geslaagde ondernemer.

Succes wordt te duur

Maar wat politici geven, kunnen ze ook weer afnemen, juist wanneer er sprake is van een succes. Want dan worden de fiscale prikkels te duur. Zie de versobering van de hypotheekrenteaftrek en de verlaging van de zelfstandigenaftrek.

Vanaf dit jaar voert de Belastingdienst ook een andere, extra maatregel in. Men gaat controleren op schijnzelfstandigen. Dat kon al jaren, want het staat in een wet

die de arbeidsmarktverhoudingen regelt. Het was er nooit van gekomen. Te ingewikkeld.

Het is natuurlijk prima dat de overheid zijn eigen wetgeving handhaaft. Maar hoe wordt dat in de praktijk gebracht? Daar zou de maatschappelijke schade wel eens groter kunnen uitpakken dan het voordeel van wetshandhaving.

Iedereen in de cao

De gestrengheid en de fiscale bezuiniging zijn de uitkomsten van een curieuze kongsi van vakbond FNV en het ministerie van Financiën, waarbij het ministerie van Economische Zaken, ooit de kampioen van ondernemers, ook een duit in het zakje doet.

Iedereen dient hier zijn eigen belang dan wel ideologie. De vakbond houdt niet van zelfstandigen. De vakbond houdt van werknemers in een cao, want cao's afsluiten is het brood-en-boter-werk van de bond. Het liefst zou de FNV ook de directeur in een cao onderbrengen. Dus als zelfstandigen onder druk van controles én angst voor diezelfde controles onder werkgevers overstappen naar een werknemersbaan is dat winst.

Schijnzelfstandigen

Voor het ministerie van Financiën zit de winst in de hogere opbrengst van premies en belastingen als schijnzelfstandigheid wordt bestreden. Zijn er dan zoveel schijnzelfstandigen? Dat weet eigenlijk niemand. Er zijn wel indicaties. Deze indicaties zijn gebaseerd op de uurtarieven die zelfstandigen rekenen. En dan komen er bedrijfstakken in beeld als transport en vervoer, de culturele sector en de gezondheidszorg.

Maar dat is alleen een heel grove indicatie, want alles draait om de feitelijke omstandigheden en die zijn voor iedereen altijd weer anders. Maar geen enkele werkgever krijgt graag de Belastingdienst achter zich aan. Dus gebeurt nu precies wat de controles beogen: werkgevers worden voorzichtiger, opdrachten worden niet verlengd, zelfstandigen worden werknemer of laten zich in het vervolg inhuren via detacherings- of uitzendbureaus. Gevolg: hogere kosten voor de werkgever.

En ondernemerschapskampioen Economische Zaken? Die geeft toch wel

tegenwicht? Nee. Daar heeft men zijn handen afgetrokken van het succesverhaal. Men heeft nieuwe prioriteiten. De verduurzaming van de industrie. Het vestigingsklimaat voor multinationals. Het opvoeren van de arbeidsproductiviteit. Dat laatste lukt niet goed met zoveel flexwerkers en zzp'ers, klaagde topambtenaar Sander Gaastra van Economische Zaken dit jaar in economisch vakblad *ESB*. Econoom Mathijs Bouman maakte in zijn rubriek Radarwerk in het *FD* gehakt van deze redenering.

Nieuwe misstand

Ondertussen groeien de problemen. Het aantal zzp'ers daalt, een trendbreuk van jewelste. Werkgevers klagen dat ze op de krapste arbeidsmarkt in decennia ook nog eens een deel van hun flexibiliteit verliezen.

Hoe vervelend ook, het resultaat van de controles volgt het kenmerkende patroon van overheidsingrijpen. Er is een misstand (schijnzelfstandigheid). Er moet iets gebeuren. Maar hoe? Met de nodige vertraging komt er wetgeving. Handhaving blijkt een *tour de force*. Afwachten is het devies. Maar áls handhaving begint, ontstaat er een nieuwe misstand: extra personeelstekort in cruciale sectoren als de zorg. De win-win van vakbond, Financiën en Economische Zaken leidt tot een tekort aan ondernemerschap en een maatschappelijk verlies.

Menno Tamminga *is economisch columnist van Wynia's Week. Eerder was hij redacteur en columnist van Het Financieele Dagblad en van NRC Handelsblad.*

Wynia's Week *verschijnt drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u mee?* ***Kijk HIER.*** *Hartelijk dank!*